

At vælge sprogfag – fremtidige sproglæreres syn på sprog

Camilla Franziska Hansen

ph.d.
lektor
cfha@ucsyd.dk

Annette Søndergaard Gregersen

ph.d.
docent emerita
asgr@kp.dk

Line Krogager Andersen

ph.d.
forsker
krogager@cc.au.dk

Susana S. Fernández

ph.d.
professor
romssf@cc.au.dk

Merete Olsen

cand.pæd.
lektor
mol@pha.dk

Søren Hattesen Balle

BA

Lektor

shb@pha.dk

Den uddannelsespolitiske debat eller måske mere præcist fraværet af en sådan om sprogfagenes berettigelse og position i det danske uddannelsessystem er symptomatisk for en bredere, negativ samfundsudvikling. I årtier har sprogfagene været udsat for politisk og økonomisk nedprioritering, og det har kun taget godt 25 år at bringe dem i den nuværende pressede tilstand. Gennemgående indgreb i hele uddannelsessystemet - fra grundskole til videregående uddannelser - har medført, at mange sprogfag helt er blevet afviklet (Krogager Andersen m.fl., 2021; Barfod Lund m.fl., 2023). Alligevel vælger nogle studerende stadig sprogfagene som deres professionelle levevej. Med denne artikel ønsker vi at rette opmærksomheden mod netop disse studerende og undersøge deres motivation for at uddanne sig til undervisere i fag, som udefra set synes at have trange kår og en usikker fremtid.

Baggrund

På den baggrund satte vi os for at undersøge, hvorfor der, trods den dokumenterede tilbagegang i antallet af sprogstuderende, stadig findes studerende, som vælger at læse sprog som fransk, tysk eller engelsk på læreruddannelsen. I den forbindelse havde vi særlig fokus på at undersøge hvordan de studerendes sprog- og kultursyn præger deres valg.

Vores forskningsspørgsmål var: *Hvilke forestillinger og forståelser om sprog, kultur og sprogundervisning har sproglærerstuderende i begyndelsen af deres uddannelse?*

Med dette udgangspunkt ønskede vi at opnå en dybere indsigt i, hvad der motiverer de studerende til at vælge sprogfag og dermed opnå viden som potentielt kan bidrage til at styrke rekruttering, forbedre studietilrettelæggelse og understøtte den faglige udvikling inden for sprogfagsundervisning.

Metode og design

For at besvare vores forskningsspørgsmål udviklede vi en spørgeskemaundersøgelse, målrettet til studerende i begyndelsen af deres studieforløb. Undersøgelsen bestod af en kvantitativ og en kvalitativ del, hvor vi i denne artikel udelukkende beskæftiger os med de kvalitative dele undersøgelsen (for mere se noter).

Undersøgelsen blev gennemført fra efteråret 2023 til foråret 2024 og omfattede lærerstuderende i fagene dansk, dansk som andetsprog, engelsk, fransk og tysk.

Vi havde fokus på at spørge ind til de studerendes tanker om det at være sprogstuderende med et fremtidigt blik på den valgte profession; deres ideer og holdninger til, hvordan man lærer og underviser i et sprogfag og deres forståelser af sprogs betydning i en global, primært engelsksproget verden. Spørgeskemaet blev udviklet i SurveyXact og udsendt til sprogundervisere på læreruddannelserne og derfra sendt videre til de studerende. Det var udarbejdet med inspiration fra et spørgeskema i Lightbown og Spada (2006: xvii–xviii), der indeholder en række udsagn, som afspejler forskellige populære holdninger om sproglæring og -undervisning, og som siden er blevet anvendt i flere studier (f.eks. Fernández, 2019).

Ud over baggrundsspørgsmål om alder, køn, studiested osv. indeholdt spørgeskemaet en kvalitativ del med spørgsmål om de studerendes syn på sprog og sprogfag, samt deres motivation for at læse et sprogfag. Det er denne kvalitative del vi ønsker at belyse nærmere i denne artikel.

Deltagere i undersøgelsen

I undersøgelsen indgik lærerstuderende fra alle professionshøjskoler. Da formålet var at undersøge lærerstuderendes holdninger til sprog og sprogundervisning i starten af deres studie, indsamlede vi data fra studerende på deres første semester af sproglæreruddannelsen. Som det fremgår af nedenstående tabel 1, læser de deltagende studerende sprog, som er almindeligt udbudte og oprettede sprogfag i læreruddannelse. Tabellen giver et overblik over antal respondenter i de enkelte fag på tværs af professionshøjskoler.

	Dansk	Dansk som andetsprog	Engelsk	Fransk	Tysk	Total
Sproglærerstuderende	12	1	71	16	8	87

Tabel 1: Overblik over antal af respondenter i de enkelte sprogfag i læreruddannelsen.

Da datagrundlaget ikke afspejler den reelle fordeling eller volumen i sprogfagene på nationalt plan, kan resultaterne ikke tages som udtryk for generelle tendenser blandt alle sprogstuderende. Undersøgelsen giver i stedet et øjebliksbillede, som bør fortolkes med forbehold. Undersøgelsen indeholder endvidere ikke systematiske data om eventuelle fagkombinationer hos respondenterne. Det kan dog ikke udelukkes, at enkelte studerende læser flere sprogfag samtidigt, hvilket er almindeligt forekommende i læreruddannelsen. Dette forhold er ikke taget i betragtning i analysen.

I det følgende præsenteres de forskellige måder, de studerende taler om sprog på. Afsnittene er organiseret, så vi først ser på sprog som et redskab og derefter på sprog som noget, der også handler om forskelle og identitet. Pointen hermed er, at der sker en bevægelse fra en ret enkel forståelse af sprog til en mere nuanceret. De i analysen fremhævede positioner genfindes på tværs af materialet, men der er variation i, hvor eksplicit de formuleres. Analysen tager derfor ikke sigte på at opgøre frekvenser, men på at synliggøre centrale betydningsmønstre i de studerendes refleksioner.

Lærerkognition

Teoretisk tager artiklen afsæt i forskningsfeltet inden for lærerkognition, som siden 1970'erne har vundet indpas i uddannelsesforskningen. Denne tilgang beskæftiger sig med de holdninger, forforståelser, perspektiver og erfaringer, som lærere har i relation til både deres profession og deres faglighed og undersøger, hvordan disse faktorer har betydning for deres undervisningspraksis.

Begrebet *lærerkognition* henviser således overordnet til de psykologiske og erfaringsbaserede faktorer hos læreren, der påvirker, hvordan undervisningen tilrettelægges og gennemføres (Borg, 2003: 81-83). Disse kognitive faktorer formes i samspil med de rammer, undervisningen finder sted indenfor, både på et mikroniveau (f.eks. klasserummet, elever, undervisningsmaterialer) og på et makroniveau (f.eks. politiske beslutninger, institutionelle rammer og uddannelsespolitiske tendenser), som allerede beskrevet i indledningen (Borg, 2003: 94). Rammefaktorerne har stor betydning for, hvordan og i hvilken grad lærere faktisk kan omsætte deres forestillinger og overbevisninger til konkret praksis (Borg, 2003, 91; Borg, 2018: 80).

Et væsentligt fund i lærerkognitionsforskningen er, at mange læreres overbevisninger og faglige orienteringer grundlægges tidligt i livet og ofte længe før de vælger en læreruddannelse. Særligt personlige erfaringer med sproglæring og -brug synes at have afgørende betydning for, hvordan de senere tilgår undervisningen som sproglærere (Borg, 2003: 88). Interessen for sprog er i mange tilfælde personligt motiveret, men skolemæssige erfaringer, både positive og negative, spiller også en væsentlig rolle i valget af sprogfag og i udviklingen af forestillinger om sprogundervisning (NCFE, 2024: 19-30). Det er derfor af betydning for sproguddannelserne i de videregående uddannelser at være opmærksomme på at være med til at skabe positive læreridentiteter i studietiden (Kubanyiova, 2020: 52).

De værdier og opfattelser, der knytter sig til disse erfaringer og motivationer, er ofte vedvarende og vanskelige at ændre, selv i mødet med nye faglige impulser (Borg, 2003: 90). Det er derfor særligt interessant at undersøge disse forforståelser og erfaringsbaserede overbevisninger, før de studerende for alvor har mødt de faglige diskurser og didaktiske paradigmer, som præger sproguddannelserne på professionshøjskolerne.

Ved at analysere de studerendes forestillinger om sprog og sprogundervisning på et tidligt tidspunkt i deres uddannelsesforløb, hvor de endnu ikke er blevet formet af uddannelsesinstitutionens rammer og praksisforståelser, får vi mulighed for at belyse det udgangspunkt, de bringer med sig ind i deres professionelle udvikling.

Artiklen placerer sig dermed inden for den gren af lærerkognitionsforskningen, der undersøger, hvad kommende sproglærere *tænker, ved og tror* (Borg, 2003: 86) i relation til centrale aspekter af deres fremtidige arbejde. Da vores informanter endnu ikke er færdiguddannede, forholder vi os ikke til konkret praksis, men undersøger i stedet deres forestillinger om undervisning og lærerrollen, som de kommer til udtryk i deres tidlige studieår.

De aspekter, vi særligt vil fremhæve i analysen, er de studerendes syn på sprog, som ifølge Borg (2003: 82) har væsentlig indflydelse på fremtidig undervisningspraksis.

Fund: De studerendes sprogsyn

I dette afsnit dykker vi ned i deltagernes perspektiver og refleksioner angående sprog. I den forbindelse er der forskellige forståelser af sprog der viser sig i datamaterialet: Sprog som redskab, dannelse, æstetik og markør for forskellighed.

Sprog som redskab

Flere studerende, fremhæver de mere instrumentelle og funktionelle perspektiver på sprog som væsentlige for deres forståelser:

"Jeg interesserer mig særligt for mødet mellem forskellige kulturer og her ser jeg sprogfagene som et værktøj [...]" (eng.stud).

Her er fokus på sprog som redskab for interaktion, relation og kulturel indsigt. Sprog ses som en nøgle til interkulturel kompetence, og de studerende fremhæver en global orientering og en åbenhed over for forskellighed. Det stemmer overens med Byrams (1997) teori om interkulturel kommunikativ kompetence, hvor sprog ikke blot ses som grammatisk kunnen, men som middel til forståelse af normer, værdier og perspektiver.

I den forbindelse understreger de studerende nytten af at beherske flere sprog og evnen til at interagere med mange, især gennem engelsk som *lingua franca*.

Flere oplever, at øget interkulturel bevidsthed giver indsigt i egne kulturelle baggrunde og på den måde fremmer selvopdagelse og selverkendelse på både individuelt og samfundsmæssigt niveau. Her viser de studerende en forståelse for sprogets sociokulturelle dimensioner og de måder, hvorpå sproglig kompetence letter interkulturel kommunikation og engagement i forskellige sociale sammenhænge.

Sprogets kulturelle dimension, f.eks. den måde hvorpå unikke kulturelle nuancer manifesterer sig sprogligt, fanger de studerendes nysgerrighed.

Sprog som dannelse

De studerende fremhæver også sproglæring som en vej til personlig udvikling og dannelse. I den forstand bliver sprog en del af deres identitet og noget nærmest essentielt ved deres personlighed.

Jeg kan ikke sige præcist, hvad der interesserer mig, men siden jeg var lille, har jeg haft flair for sprog og søgt mod alt, der har med sprog at gøre og gør det stadig den dag i dag [...] (eng. stud.).

Eller som en anden studerende udtrykker det:

Derudover åbner sprog for, at man kan vise andre sider af sig selv. Det er en indgang til flere identiteter (eng.stud.).

Her ses en tydelig forståelse af sprogfagene som identitetsskabende og dannende. Det handler ikke blot om færdigheder eller kommunikation, men om selvudvikling og en form for eksistentiel indsigt. Dörnyeis begreb om *the ideal L2 self* (Dörnyei og Ryan, 2015: 9-25) er relevant her, da udsagnene afspejler, hvordan sprog er

tæt knyttet til forestillinger om, hvem man er eller ønsker at blive. Dörnyei understreger betydningen af elevers forestillinger om deres fremtidige selv i relation til det sprog, de er i gang med at lære. I lyset af Dörnyeis begreb om *the ideal L2 self* fremstår sprogfagene som mere end blot et studie. De bliver en platform for identitetsskabelse og personlig vækst, hvilket peger på et potentiale for identitetsskabelse og personlig udvikling i sproglæreruddannelsen.

Sprog som æstetik

Der er også nogle studerende, der fremhæver sprogets æstetiske side som en væsentlig grund til deres interesse for sprog.

Sprog er som musik en æstetisk oplevelse. At lære et nyt sprog er som at lære at spille et instrument (stud.fransk.).

Sprog er her ikke blot et middel til kommunikation, men en oplevelse i sig selv på linje med kunst eller musik. Denne tilgang peger på en emotionel investering i sprog som noget, der rummer en æstetisk skønhed og kreativitet.

Sprog som markør for forskellighed

Endeligt fremhæves diversitet og sammenlignelighed som aspekter, der vækker de studerendes interesser.

Det er interessant hvordan sprog hænger sammen med hinanden, både hvordan de er ens, og hvordan de er forskellige (eng.stud.).

Denne refleksion peger på *metasproglig bevidsthed* (Simard og Gutiérrez, 2018) og viser en fascinationen rettet mod sprog som systemer og deres indbyrdes relationer. Der åbnes her for en forståelse af sprog som sammenhængende men differentierede kulturelle systemer, hvilket peger på en spirende sproglignysgerrighed.

Opsamling

De studerendes udsagn viser tydeligt, at det at lære og undervise i sprog for dem kan række ud over tekniske færdigheder og kommunikative kompetencer. For nogle er sprog en del af deres identitet, for andre rummer sprog en æstetisk erfaring og interkulturel forståelse. For mange af de studerende i undersøgelsen handler sprog og det at undervise i sprog også i høj grad om dannelse. I en tid præget af generativ AI, som risikerer at forskyde fokus fra forståelse, fordybelse og kritisk tænkning til hurtige løsninger og overfladisk viden, peger de studerende på, at sprogfagernes potentiale ligger i deres evne til at åbne verdener (både de indre og de ydre) og understøtte refleksivitet, nysgerrighed og dialog.

Analysen viser samtidig, at de studerende især taler om sprog som noget, man bruger, enten som et redskab eller som noget, der skaber mening i samspil med andre. Samtidig peger dele af materialet på en mere udvidet forståelse, hvor sprog ikke kun handler om at bruge det, men også om, hvordan det former forståelsen af en selv og andre.

På den måde tilføjer artiklen en dimension til sprogundervisningen, hvor sprog også rummer dannelses- og identitetsmæssige dimensioner. Hvis sprogfagene skal overleve og genvinde deres plads i uddannelsessystemet, kræver det, at de igen positioneres som centrale i en bredere dannelsesforståelse. Det handler ikke blot om at lære sprog, men om hvordan sprog bidrager til den man er.

Noter

1) I den oprindelige undersøgelse indgik to grupper af studerende: lærerstuderende på professionshøjskolerne og universitetsstuderende, som har valgt en underviserprofil (for de fleste for at blive gymnasielærere). Denne artikel fokuserer udelukkende på lærerstuderendes forståelser og holdninger.

2) Undersøgelsen har affødt to yderligere artikler, der også forholder sig til undersøgelsens kvantitative datamateriale: ”Har kommunikativ sprogundervisning en fremtid i skolen? Ja, siger skolens kommende sproglærere!” *Sproglæreren* nr. 2 (2025) og ”Aspiring to inspire” i *Nordic Journal of Language Teaching and Learning* (i review), hvor både den kvantitative og den kvalitative del af undersøgelsen er belyst.

Litteratur

Barfod Lund, S., Jakobsen, A. S., Andersen, M.S. og Kjærgaard, H.W. (2024). *Elevperspektiver på fremmedsprog fra grundskole til gymnasium - en motivations- og barriereanalyse*. Det Nationale Center For Fremmedsprog. Hentet d. 13.02.2025
<https://viden.ncff.dk/ncff/elevperspektiver-paa-fremmedsprog-fra-grundskole-til-gymnasium>

Borg, S. (2003). Teacher cognition in language teaching: A review of research on what language teachers think, know, believe, and do. *Language Teaching*, 36 (2), 81–109.
doi:10.1017/S0261444803001903

Borg, S. (2018). Teachers' beliefs and Classroom Practices. I P. Garrett og J.M. Cots (red.). *The Routledge Handbook of Language Awareness* (75-91) Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315676494-5>

Byram, M. (1997). *Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence*. Multilingual Matters.

Dörnyei, Z. og Ryan, S. (2015). *The Psychology of The Language Learner Revisited*. Routledge.
<https://doi.org/10.4324/9781315779553>

Krogager Andersen, L., Møller Daugaard, L., Elf, N., Fernández, S. S., Gregersen, A.S., Kjærbæk, L., og Pettersson, M.P. (2021). *Forskere: 25 års politiske indgreb har taget livet af mange sprogfag*. Hentet d. 13.02.2025 [Altinget.dk](https://www.altinget.dk/uddannelse/artikel/sprogforskerammerne-for-fremtidens-sprogsituation-boersaettes-paa-et-oplyst-grundlag)
<https://www.altinget.dk/uddannelse/artikel/sprogforskerammerne-for-fremtidens-sprogsituation-boersaettes-paa-et-oplyst-grundlag>

Kubanyiova, M. (2020). Language teacher education in the age of ambiguity: Educating responsive meaning makers in the world. *Language Teaching Research*, 24(1), 49-59.
<https://doi.org/10.1177/1362168818777533>

NCFF. (2024). *Lærerstuderendes perspektiver på sprogfagene – En motivationsundersøgelse*. Det Nationale Center For Fremmedsprog. Hentet d. 13.02.2025
<https://viden.ncff.dk/ncff/laererstuderendes-perspektiver-paa-sprogfagene-en-motivationsundersogelse>

Simard, D. og Gutiérrez, X. (2018). The study of metalinguistic constructs in second language acquisition research. I J. M. Cots og P. Garrett (red.), *The Routledge handbook of language awareness* (197–212). Routledge.
<https://doi.org/10.4324/9781315676494-13>